مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتى

ئېنىقلىما:

مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتى هازىرقى زامان ئىسلام هەرىكەتلىرىنىڭ ئەڭ چوڭلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، قۇرئان ۋە سۈننەتتە كۆرسىتىلگەن شەكىلدە ئىسلامغا قايتىشقا چاقىرىدۇ. كۈندىلىك هاياتتا ئىسلام شەرىئىتىنى تەتبىقلاشقا دەۋەت قىلىدۇ. بۇ هەرىكەت دىنىنى دۆلەتتىن ئايرىۋېتىش سىياسىتى ۋە ئەرەب ئەللىرى، ئىسلام ئالەمىدىكى سكولارىزم هەرىكىتىنىڭ تەسىرىگە قارشى تۇرۇپ كەلگەن.

قۇرۇلۇشى ۋە ئاساسلىق كىشىلىرى:

◈ بۇ ئېقىمنىڭ قۇرغۇچىسى شەيخ هەسەن ئەلبەننا (**1324**هـ ـ **1368**هـ/ **1906**م ـ **1949**م) مىسىردىكى بۇهەيرا يېزىلىرىنىڭ بىرىدە دۇنياغا كەلگەن. پۈتۈن هاياتىغا روشەن ئىزنالىرىنى قالدۇرۇپ كەتكەن بىر دىندار ئائىلىدە ئۆسۈپ يېتىلگەن.

ـ ئۆيى ۋە مەسچىتلەردە دىنى تەلىم تەلىم ئالغاندىن سىرت هۆكۈمەت مەكتەپلىرىدە ئوقۇپ، قاهىرىدە دارۇل ئۇلۇم (ئېلىملەر يۇرتى)غا ئوقۇشقا كىرگەن ۋە **1927** ـ يىلى ئوقۇش پۈتتۈرگەن.

ـ ئىسمائىلىييەدىكى باشلانغۇچ مەكتەپلەرنىڭ بىرىدە ئوقۇتقۇچىلىققا تەيىنلەنگەن. خەلق ئارىسىدىكى، بولۇپمۇ قەهۋەخانىلار ۋە سۇۋەيس قانىلى ئىشچىلىرى ئارىسىدىكى دەۋەت پائالىيەتلىرىنى بۇ يەردىن باشلىغان. هىجرىيە **1327** ـ يىلى زۇلقەئدە ئېيى، مىلادى **1928** ـ يىلى ئاپرىل ئېيىدا مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ دەسلەپكى ئاساسىنى تەسىس قىلغان.

ـ **1932** ـ يىلى شەيخ هەسەن ئەلبەننا قاهىرەگە يۆتكەلگەندە، هەرىكەتنىڭ رەهبەرلىكىمۇ ئۇنىڭ بىلەن بىرگە قاهىرەگە يۆتكەلگەن.

ـ **1332**هـ/ **1933**مىلادى «مۇسۇلمان قېرىنداشلار» ناملىق هەپتىلىك گېزىتنى چىقارغان ۋە ئۇنىڭغا شەيخ مۇهىببۇددىن ئەلخەتىيب (**1303**هـ ـ **1389**هـ/ **1886**م ـ **1969**م)نى مۇدىرلىققا تاللىغان. كېيىن «ئەننەزىير» **1357**هـ/ **1938**م، ئارقىدىن «ئەششىهاب» **1367**هـ/**1947**م... لارنى چىقارغان. بۇنىڭغا ئەگىشىپ نۇرغۇن گېزىت ۋە ژۇرناللارنى چىقارغان.

ـ **1941** ـ يىلى يۈز ئەزادىن تەشكىللەنگەن هەرىكەتنىڭ تۈنجى تەسىس قىلىش هەيئىتى شەكىللەنگەن. بۇ ئەزالارنى شەيخ ئەلبەننا ئۆزى بىۋاستە تاللىغان.

ـ قېرىنداشلار ئۆزلىرى تەشكىللىگەن كۈچلىرى بىلەن **1948** ـ يىلىدىكى پەلەستىن ئۇرۇشىغا قاتناشقان. ئىئوردانىيەنىڭ سابىق ۋەزىرى، ئىختىيارى ئۇرۇشقا قاتناشقان قېرىنداشلارنىڭ قوماندانى، ئىسلام دۇنياسى دەۋەت ۋە قۇتقۇزۇش كېڭىشى هازىرقى باش سېكرېتارى ئۇستاز كامىل شەرىيف «مۇسۇلمان قېرىنداشلار پەلەستىن ئۇرۇشىدا» ناملىق كىتابىدا بۇنىڭغا كەڭ ئورۇن بەرگەن.

www.munber.org

ـ 1948 ـ يىلى، 8 ـ نويابىر نەقراشى(شۇ چاغدىكى مىسىرنىڭ رەئىسى ـ ت) سۈيقەست بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن ۋە قېرىنداشلار ئۇنى ئۆلتۈرگەن، دەپ ئەيىبلەنگەن. نەقراشىنىڭ ھىمايىچىلىرى ئۇنىڭ دەپن ئىشلىرى جەريانىدا "نەقراشىنىڭ بېشى ئۇچۇن بەننانىڭ بېشىنى ئالىدىغانلىقلىرىنى ئوچۇقتىن ئوچۇق جار سالغان. دەرۋەقە، بەننا 12 ـ فېۋرال، 1949 ـ يىلى سۈيقەست بىلەن ئۆلتۈرۈلگەن.

◈ 1950 ـ يىلى رەئىسلىككە تەيىنلەنگەن نۇھھاس ھەل قىلىش ئۇسلۇبىنىڭ ماھىيەتتىن خاتا ئىكەنلىكىگە ئائىت چىقىرىلغان دۆلەت مەجلىسىنىڭ قارارىغا بىنائەن تەشكىلات ئۈستىدىكى بېسىمنى ئەمەلدىن قالدۇرغان.

◈ 1950 ـ يىلى ئۇستاز ھەسەن ئەلھۇدەيبىي (1306ھ ـ 1393ھ/ 1891م ـ 1973م) مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ مۇرشىد (ئەڭ يۇقىرى سەۋىيەدىكى يولباشچى رەھبەر)لىقىغا سايلانغان. بۇ كىشى مىسىرنىڭ يوقىرى دەرىجىلىك ھوقۇقچىلىرىدىن بىرى ئىدى. ئۇ بىر قانچە قېتىم قولغا ئېلىنغان، 1951 ـ يىلى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان، ئارقىدىن مۇددەتسىزلىككە يەڭگىللىتىلگەن. ئۇ ئاخىرقى قېتىم 1971 ـ يىلى قاماقتىن بوشىتىلغان.

ـ 1951 ـ يىلى ئوكتەبىر ئېيىدا مىسىر بىلەن بىرىتانىيە ئوتتۇرىسىدىكى كىرزىس ئەۋجىگە چىققتى، بۇ مۇناسىۋەت بىلەن قېرىنداشلار تەشكىلاتى سۈۋەيس قانىلىدا ئىنگلىزلارغا قارشى پارتىزانلىق ئۇرۇشىنى باشلىۋەتتى. بۇ ۋەقەنى كامىل شەرىيف «سۈۋەيس قانىلىدىكى يۇشۇرۇن قارشىلىق كۆرسىتىش» ناملىق باشقا بىر كىتابىدا خاتىرلەپ ئۆتكەن.

◈ 1952 ـ يىلى، 23 ـ ئىيول قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ قوللىشى بىلەن مۇھەممەد نەجىيب رەھبەرلىكىدىكى بىر قىسىم ساقچىلار ئىنقىلاب قوزغىغان. بىراق قېرىنداشلار تەشكىلاتى ئۆزلىرى بىلەن ئىنقىلابچىلارنىڭ ئارىسىدىكى مېتود پەرقى ئېتىبارى بىلەن ھۆكۈمەت ئىشلىرىغا ئارىلىششىنى رەت قىلغان. جامال ئابدۇنناسىر بۇ خىل رەت قىلىشنى ئىنقىلابنى كونتروللىقىغا ئېلىشقا ئۇرۇنۇش دەپ قارىغان ۋە ئىككى تەرەپ زەنجىرسىمان شەكىلدىكى تارتىشىش، تىركىشىشلەرگە دۇچ كەلگەن. بۇ خىل ئوقۇشماسلىقنىڭ تەرەققىي قىلىشى نەتىجىسىدە ھۆكۈمەت 1954 ـ يىلى ئىسكەندىرىييەنىڭ مەنشىييە مەيدانىدا ئابدۇنناسىرنىڭ ھاياتىغا سۈيقەست قىلىشقا ئۇرۇنغان دىگەننى ھۆججەت قىلىپ، تەشكىلاتنىڭ نۇرغۇن كىشىلەرىنى قولغا ئالغان، مىڭلىغان كىشىلەرنى سۇر توقاي قىلغان. بۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئابدۇلقادىر ئەۋدە، مۇھەممەد فەرغەلىي، يۇسۇف تەلئەت، ھەنداۋىي دۇۋەير، ئىبراھىم تايىيب ۋە مەھمۇد ئابدۇللەتىيف قاتارلىق ئالتە كىشى ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان.

◈ 1965، 1966 ـ يىللىرى ھۆكۈمەت تۈزۈمىنى ئاغدۇرۇشنى مەقسەت قىلىدىغان يۇشۇرۇن ئاپپارات تەشكىللىگەن دېگەن باھانە بىلەن قېرىنداشلارنى تۇتقۇن قىلىش تەكرارلانغان. بۇ قېتىم ھۆكۈمەت قولغا ئېلىش، ئازابلاش دولقۇنى قوزغاپ، تەشكىلات ئەزالىرىدىن ئۈچ كىشىگە ئۆلۈم ھۆكۈم قىلغان، ئۇلار:

ـ سەييىد قوتۇب (1324ھ ـ 1387ھ/ 1906م ـ 1966م): بۇ كىشى تەشكىلاتنىڭ بەننادىن كېيىنكى ئىككىنچى مۇتەپەككۇرى ۋە يېقىنقى زامان ئىسلام پىكىر سەركىلىرىنىڭ بىرى ئىدى... ئۇ 1954 ـ يىلى قولغا ئېلىنىپ، ئون يىل تۈرمىدە

www.munber.org

ياتقان ۋە 1964 ـ يىلى ئىراق پىرزىدېنتى ئابدۇسسالام ئارىفنىڭ ئارىغا كىرىشى بىلەن قاماقتىن بوشىتىلغان، ىىراق ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەيلا تەكرار قولغا ئېلىنىپ ئۆلۈمگە ھۆكۈم قىلىنغان.

ـ ئۇنىڭ ئەدەبىيات ۋە پىكىر ساھەسىدە نۇرغۇن ئىسلامىي ئەسەرلىرى بار بولۇپ، ئاساسلىقلىرى «قۇرئاننىڭ سايىسىدا»، «ئىسلامدا ئىجتىمائىي ئادالەت»، «ئىسلام تەسەۋۋۇرىنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە تايىنىش مەنبەلىرى»، «يولدىكى بەلگۈلەر» ۋە باشقا نۇرغۇن ئەسەرلەردىن ئىبارەت.

ـ يۈسۈف ھەۋاش

ـ ئابدۇلفەتتاھ ئىسمائىل

◈ تەشكىلات 1970 ـ يىلى 9 ـ ئاينىڭ 28 ـ كۈنى ئابدۇنناسىر ۋاپات بولغانغا قەدەر يوشۇرۇن ھالدا پائالىيەت ئېلىپ بارغان.

◈ ئەنۋەر ساداتنىڭ دەۋرىگە كەلگەن ئابدۇنناسىر تەرىپىدىن قولغا ئېلىنغان كىشىلەر باسقۇچلارغا بۆلۈنۈپ قاماقتىن بوشىتىلغان.

◈ ئۆمەر ئەتتىلمەسانى (1904م ـ 1986م) ئەلھۇدەيبىدىن كېيىن تەشكىلاتنىڭ باش مۇرشىدلىقىغا سايلانغان. ئۇنىڭ مۇرشىدلىك مەزگىلىدە قېرىنداشلار رەھبەرلىكى تەشكىلاتنىڭ پۈتۈن ھوقۇقلىرى ۋە ئابدۇنناسىر دەۋرىدە مۇسادىر بارلىق مۈلۈكلىرىنىڭ قايتۇرىلىشىنى تەلەپ قىلغان. بۇ جەرياندا تىلمەسانى قېرىنداشلارنى ھۆكۈمەت بىلەن توقۇنۇشۇپ قالمايدىغان يوللارغا يېتەكلىگەن ۋە داۋاملىق دەۋەت قىلىش، ھېكمەت بىلەن ئىش ئېلىپ بېرىش ۋە رادىكاللىق، زورلاۋانلىقتىن يىراق تۇرۇشى لازىم، دېگەنلەرنى تەكرارلاپ كەلگەن.

◈ تەشكىلات تۈۋەندىكى گېزىت ۋە ژۇرناللارنى چىقارغان: «ئەننەزىر» (ھەپتىلىك ژۇرنال)، «ئەددەئۋە» (ھەپتىلىك ژۇرنال)، «مۇسۇلمان قېرىنداشلار» (كۈندىلىك گېزىت)، «ئەششىھاب» (ئايلىق ژۇرنال) ۋە «مۇسۇلمانلار» (ئايلىق ژۇرنال) قاتارلىقلار بولۇپ، ھازىر بۇلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسىدىن باشقىلىرى توختىتىپ قويۇلغان.

◈ مۇھەممەد ھامىد ئەبۇننەسىر: ئۇستاز تىلمەسانىدىن كېيىن مۇرشىدلىققا سايلانغان. ئۇ، تىلمەسانىنىڭ ئۇسلۇب ۋە مېتودلىرى بويىچە ئىش ئېلىپ بارغان.

◈ مۇستەپا مەشھۇر: تەشكىلاتنىڭ قىرىقىنچى ۋە ئەللىكىنچى يىللارنىڭ باشلىرىدىكى ئالاھىدە تۈزۈم رەھبەرلىرىدىن بىرى. ئۇ 1996 ـ يىلى ئۇستاز مۇھەممەد ھامىد ئەبۇننەسىر ۋاپات بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ ۋارىسى سۈپىتىدە مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ باش مۇرشىدلىقىغا تەيىنلەنگەن. ئۇ بۇ ئەسىر[①]نىڭ 70 ـ يىللىرىدىن كېيىنكى تەشكىلات رەھبەرلىكى ئارىسىدىكى ئەڭ ئاكتىپ بىرى، دەپ قارىلىدۇ. ئۇنىڭ غەرب ئەللىرىدە تەشكىلاتقا قاراشلىق «شۆبە» نامىدىكى ئىسلام مەركەزلىرىنى قورۇشقا چىقارغان ئالاھىدە كۆچىدىن باشقا، نۇرغۇن كىتاب ۋە ماقالىلىرى جامائەتچىلىك بىلەن يۈز كۆرۈشكەن.

[①] بۇ كىتاپ 20 ئەسىردە نەشر قىلىنغان. ئاپتور بۇ يەردە 20 ئەسىرنى كۆزدە تۇتىدۇ. ـ تەرجىمان

www.munber.org

◈ مىسىرنىڭ سىرتىدا ئوتتۇرىغا چىققان «قىرىنداشلار»نى ياقلايدىغان نۇرغۇن كىشىلەر بار بولۇپ، ئۇلاردىن بىر قانچىسىنى تىلغا ئېلىپ ئۆتىمىز:

ـ شەيخ مۇھەممەد مەھمۇد ئەسسەۋۋاف: بۇ كىشى ئىراقتىكى مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ قۇرغۇچىسى ۋە باش نازارەتچىسى بولۇپ، بىر قانچە پارچە كىتاب يازغان. ئۇ 1959 ـ يىلى ئىراقتىن ھىجرەت قىلىپ مەككە مۇكەررەمەگە ماكانلاشقاندىن كېيىن، ئافرىقىدا ئىسلام تارقىتىش ئىشلىرىدا ئاكتىپ رول ئوينىغان.

ـ دوكتور مۇستەپا سىبائىي (1334ھ ـ 1384ھ/ 1915م ـ 1964م)، مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ سۇرىيەدىكى تۇنجى رەھبىرى. ئۇ 1949 ـ يىلى ئەزھەرنىڭ شەرىئەت پاكولتېتىدا دوكتورلۇق ئۇنۋانىغا ئېرىشكەن. 1948 ـ يىلى پەلەستىنگە ئەۋەتىلگەن قېرىنداشلار باتالىئونىغا قوماندانلىق قىلغان. 1949 ـ يىلى ئۆزىنى دەمەشقنىڭ مىللەت ۋەكىلى نامزاتلىقىغا كۆرسەتكەن. ئۇ سۆزلىرىنى ئاسان چۈشەنگىلى بولىدىغان، يېتىشكەن خاتىب ئىدى. سىبائىي 1954 ـ يىلى دەمەشقتىكى شەرىئەت پاكولتېتىنى تەسىس قىلغان ۋە ئۇنىڭ تۇنجى مۇدىرى بولغان. ئۇنىڭ «سۈننەت ۋە ئۇنىڭ ئىسلام قانۇنچىلىقىدىكى ئورنى»، «قانۇن بىلەن فىقھىي ئارىسىدا ئاياللار» ۋە «ھەق ـ تەلەپ ئىشلىرى قانۇنى» ناملىق بىر قاتار كىتابلىرى بار.

ـ شەيخ ئابدۇللەتىيف ئەبۇ قۇررە، ھىجرىيە 1364 ـ يىلى، رامىزان ئېيىنىڭ 13 ـ كۈنى (1945 ـ يىلى، 19 ـ نويابىر) ئىئوردانىيەدە قورۇلغان مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ دەسلەپكى رەئىسى بولغان. ئۇ 1948 ـ يىلى پەلەستىنگە ئەۋەتىلگەن قېرىنداشلار باتالىئونىنىڭ قوماندانلىقىنى ئۈستىگە ئالغان.

ـ ئۇستاز مۇھەممەد ئابدۇرراھمان خەلىيفە(1919 ـ يىلى تۇغۇلغان): ئۈچ ئىلمىي دىبلومغا ساھىب پروففىسور خەلىيفە 1953 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 26 ـ كۈنى ئىئوردانىيەدىكى قېرىنداشلارنىڭ باش نازارەتچىسى بولۇپ سايلانغان. ئۇنىڭدىن كېيىن، ئۇستاز ئابدۇلمەجىيد زەنىيبات ئۇنىڭ ئىزىنى باسقان.

پىكىر ۋە ئېتىقادلار:

◈ قېرىنداشلار ئىسلامنىڭ مۇسۇلمانلارنىڭ يۈنۈلۈشىنى بەلگۈلەيدىغان ئەقىدە، ھاياتنىڭ بارلىق ساھەلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان مۇكەممەل مېتود، ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدۇ. زېمىندا ئاللاھنىڭ كەلىمىسىنىڭ يۇقىرى ئورۇندا بولۇشى ئۈچۈن سەئيى قىلىدىغان بىر ئىسلام دۆلىتى قورۇشقا چاقىرىدۇ.

ـ شەيخ ھەسەن ئەلبەننا بۇ ئوقۇمنى ئۆزىنىڭ «ئىسلام ئىبادەت ۋە رەھبەر، دىن ۋە دۆلەت، روھانىيلىق ۋە ئەمەل، ناماز ۋە جىھاد، تائەت ۋە ھۆكۈم، قۇرئان ۋە قىلىچ، بۇلارنىڭ ھېچ بىرى يەنە بىرىدىن ئايرىلمايدۇ» دېگەن سۆزى ئارقىلىق ئىزاھلايدۇ.

www.munber.org

ـ قېرىنداشـلار تەشـكىلاتى مـەيدانىغا كەلگـەندىن بـىرى پـائالىيەت دائىرىسـىنى كېڭەيتىشكە كۈچەپ بولۇپ كەلدى. بۇ، ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىنىڭ دۇنياۋىلىققا ئىگە بولۇشى ۋە قۇرۇلغان مەركەزلىرىنىڭ كۆپلىكىنىڭ تەقەززاسى بويىچە بىر خىل پائالىيەت ئىزچىللىقىغا كاپالەتلىك قىلاتتى.

ـ ھەسەن ئەلبەننا بۇ دەۋەت ھەققىدە توختىلىپ: «مۇسۇلمان قېرىنداشلار سەلەپىي دەۋەت، سۈننى تەرىقەت، سۇفى ھەقىقەت، سىياسى ھەيئەت، ئاكتىپ جەمئىيەت، ئىلمىي ۋە مەدەنىي بىرلىك، ئىقتىسادىي ئورتاقلىق ۋە ئىجتىمائىي پىكىردىن ئىبارەتتۇر.» دەيدۇ.

◈ ئەلبەننا قېرىنداشلار ھەرىكىتىنىڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكلىرىنىڭ تۆۋەندىكى شەكىلدە ئىكەنلىكىنى تەكىتلەيدۇ:

- ئىختىلاپلىق نوقتىلاردىن يىراق تۇرۇش.
- ئورۇن، مەرتىۋە ئىگىلىرىنىڭ كونتروللىقىدىن يىراق تۇرۇش.
- سىياسىي پارتىيە ۋە ھەيئەتلەردىن يىراق تۇرۇش.
- پىلانلارنىڭ تەشكىللىنىش ۋە پەيدىن پەيلىكىگە كۆڭۈل بۆلۈش.
- ئەمىلى نەتىجىنى تەشۋىقات ۋە ئېلانلاردىن يوقىرى ئورۇندا قويۇش.
- ياشلارنى ئۆزىگە جەلىپ قىلىش.
- يېزا ـ قىشلاقلارغا تېز تارقىلىش.

◈ قېرىنداشلار چاقىرىقىنىڭ ئەڭ ئاساسلىق ئالاھىدىلىكلىرىنى مۇنداق بايان قىلىدۇ:

ـ رەببانىيلىك: چۈنكى غايىمىزنىڭ ئاساسىنى تەشكىل قىلغان نەرسە، ئىنسانلارنىڭ پەرۋەردىگارىغا يېقىنلىششى.

ـ يەر شارى خاراكتېرلىك: چۈنكى بۇ بارلىق ئىنسانلارغا قارىتىلغان بىر چاقىرىقتۇر. بارلىق ئىنسانلار ماھىيەتتىن ئېلىپ ئېيتقاندا قېرىنداشتۇر... ئۇلارنىڭ ئەسلى بىردۇر، ئىنسانلار پەقەت تەقۋالىق، جەمئىيەتكە يەتكۈزگەن ياخشىلىقى ۋە ئېھسانلىرى ئارقىلىقلا بىر ـ بىرىدىن ئۈستۈندۇر.

ـ ئىسلامىيلىك: چۈنكى ئۇنىڭ پۈتۈن ئاساسى ئىسلامدۇر.

◈ ئۇستاز ئەلبەننا ھەقىقي بىر قېرىنداشتىن كۈتىدىغان ئەمەلنىڭ باسقۇچلىرىنى مۇنداق ئىزاھلايدۇ:

ـ ئۆزىنى كۈچلۈك جىسىم، ساغلام ئەخلاق، يېتەرلىك سەۋىيە، جانغا ئەسقاتىدىغان قۇۋۋەت، دورۇست ئەقىدە ۋە توغرا ئىبادەت قىلالايدىغان دەرىجىگە يەتكەنكەنگە قەدەر ئىسلاھ قىلىشى لازىم.

ـ پىكىرلىرىنىڭ ئائىلە كىشىلىرى تەرىپىدىن ھۆرمەتكە ئىگە بولۇشىنى قولغا كەلتۈرگەن ئاساستا مۇسۇلمانچە ياشايدىغان بىر ئائىلە قۇرۇش ۋە ئىسلامنىڭ

www.munber.org

ئەدەب ـ ئەخلاقلىرىنى ئائىلە ھاياتىنىڭ بارلىق ساھەلىرىگە تەتبىقلاشنى داۋاملاشتۇرۇش.

ـ جەمئىيەتنى ياخشىلىققا دەۋەت قىلىش ئارقىلىق يېتەكلەش، رەزىل ۋە گۇناھ ئىشلارغا قارشى تۇرۇش.

ـ ئىسلامىي بولمىغان بارلىق ئەجنەبى سۇلتانلارنىڭ سىياسى، ئىقتىسادىي ۋە روھىي بېسىملىرىدىن ۋەتەننى ئازات قىلىش.

ـ ھەقىقىي ئىسلامىي بولغانغا قەدەر ھۆكۈمەتنى ئىسلاھ قىلىش.

ـ ئىسلام ئۈممەتلىرىنىڭ ۋەتەنلىرىنى ئازات قىلىش ۋە شەرەپلىرىنى يېڭىدىن تىكلەش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ خەلقئارادىكى نوپۇزىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش.

ـ ئىسلام دەۋىتىنى دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىگە تارقىتىش ئارقىلىق دۇنيانىڭ ئۇستازلىقىنى قىلىش. ئىسلام چاقىرىقى شۇنداق تارقىلىدۇكى، پىتنە تۈگەپ، دىن پۈتۈنلەي ئاللاھنىڭ بولىدۇ. «اللّٰه ئۆز نۇرىنى ئۈستۈن قىلماي قالمايدۇ». ـتەۋبە سۈرىسى، 32 ـ ئايەت.

◈ ئەلبەننا دەۋەتنى ئۈچ باسقۇچقا ئايرىيدۇ:

1 ـ تونۇتۇش

2 ـ قوروش

3 ـ ئىجرا قىلىش

◈ شەيخ ئەلبەننا «تەلىماتلار رىسالىسى» دە «بەيئىتىمىزنىڭ ئاساسى، چۈشىنىش، ئىخلاس، ئەمەل، جىھاد، پىداكارلىق، ئىتائەت ۋە مۇستەھكەملىك، خالىسلىق، قېرىنداشلىق ۋە ئىشەنچتىن ئىبارەت ئون تۈرلۈكتۇر، بۇنى ئىسىڭلاردا چىڭ تۇتۇڭلار». دەيدۇ ۋە ئارقىدىن بۇ ئاساسلارنى ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا شەرھىيلەپ بولغاندىن كېيىن مۇنداق دەيدۇ:

«ھەقىقىي قېرىندىشىم، بۇ سېنىڭ چاقىرىقىڭنىڭ خۇلاسىسى، پىكرىڭنىڭ قىسقارتىلغان ھالغا كەلتۈرۈلگەن شەكلىدۇر. سەن بۇ پرىنسىپلارنى"ئاللاھ غايىمىز، پەيغەمبەر نەمۇنىمىز، قۇرئان شەرىئىتىمىز، جىھاد يولىمىز، شەھىدلىك يۈكسەك ئارزۇيىمىز" دىن ئىبارەت بەش جۈملىگە يىغىنچاقلىيالايسەن. بۇنىڭ ئىپادىلىنىشىنى يەنە "ئاددى ـ ساددىلىق، قۇرئان ئوقۇش، ناماز ئوقۇش، ئەسكەرلىك ۋە ئەخلاق" تىن ئىبارەت باشقا بەش سۆزگە يىغىنچاقلا».

◈ سەييىد قۇتۇب ئۆزىنىڭ «ئىسلام تەسەۋۋۇرىنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە تايىنىش مەنبەلىرى» ناملىق كىتابىدا ئۆزى ۋە قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ ئىسلامغا نىسبەتەن چۈشەنچىسىنى ئەكس ئەتتۈرۈپ، بۇ تەسەۋۋۇرنىڭ ئالاھىدىلىكىنى (رەببانىيلىق... تەۋرەنمەسلىك... ئومۇمىيلىق... مۆتىدىللىك... ئىجابىيلىق... ئەمەلىيەتچىل... تەۋھىد) قاتارلىقلارنى ئاساس قىلىدىغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. يازغۇچى بۇ ئالاھىدىلىكلەرنىڭ ھەر بىرىنى ئايرىم بىر باب قىلىپ، شەرھىيلەيدۇ ۋە مەنىسىنى ئايدىڭلىتىدۇ.

www.munber.org

◈ قېرىنداشلارنىڭ بەلگىسى: قۇرئان كەرىمنى ئارىسىغا ئېلىپ تۇرغان ئىككى قىلىچ، قۇرئان كەرىمنىڭ «ھازىرلىق قىلىڭلار» دېگەن كەلىمىسى ۋە "ھەقىقەت، كۈچ، ئەركىنلىك" دېگەن ئۈچ كەلىمە سۆز.

◈ تەشكىلات ھۆكۈمەت دائىرىلىرى بىلەن بىۋاستە قارشىلىشىش ئۇسلۇبىنى ئۆزگەرتكەن. چۈنكى ئۇ خىل ئۇسلۇب مەيلى مىسىر ياكى سۈرىيەدە بولسۇن تەشكىلاتقا زىيان ئېلىپ كەلگەن، قانچىلىغان تەسىرى ياخشى رەھبەرلەرنى قولدىن بېرىپ قويغان، تەشكىلاتقا قاتناشقانلارنىڭ تۈرمە، قاماقخانىلاردا قىيناشلارغا دۇچار قىلىپ، ئۇلارنىڭ ئاشكارا ھالدا دەۋەتنىڭ تارقىلىشىغا ياردەم بېرىدىغان ئەھۋالىنى قولدىن بېرىپ قويغان.

◈ تەشكىلاتنىڭ كەسپى ئورگانلارغا نىسبەتەن تەسىرى روشەن بولغان، تۈرلۈك سىياسىي ساھەلەردە كۆرۈنەرلىك رول ئوينىغان.

◈ مىسىر ھۆكۈمىتى ھازىرغا قەدەر دىنىنىڭ سىياسەتكە سوقۇنۇپ كىرمەسلىكىنى باھانە قىلىپ، دىنى ئاساسقا ئىگە پارتىيىلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇشىغا رۇخسەت قىلماي كېلىۋاتىدۇ. يەنە مۇسۇلمان بولمىغان ئاز سانلىقلارنىڭ بولۇشىمۇ قېرىنداشلارنى ئېتىراپ قىلىنىدىغان قانۇنلۇق ۋۇجۇدىنىڭ بولۇشىدىن مەھرۇم قىلىغان. بۇ ئەھۋال ئۇلارنى مەۋجۇت ئۆكتىچى سىياسىي پارتىيىلەر بىلەن ئىتىپاقلىششىقا ۋە تەشكىللەنگەن شۇ ئىتىپاق ئارقىلىق مىسىر مىللەت مەجلىسىگە كىرىش ئىزنىگە ئىگە قىلغان. بۇ خىل ھەمكارلىق ۋە تەشكىلاتنىڭ باشقا بىر قىسىم پائالىيەتلىرى ئوخشاش بولمىغان نوقتىلاردا قىسمەن قوللىغۇچىلىرى ۋە ئۆكتىچىلىرىنىڭ بىر قىسىم تەنقىدلەشلىرىگە سەۋەب بولغان.

◈ قېرىنداشلار تەشكىلاتىغا قارىتىلغان بۇ تەنقىدلەر يالغۇز سىياسىي پۇزىتسىيىسىگىلا ئەمەس، ئەقىدە، مېتود ۋە ھىمايە قىلغۇچىلىرىنىڭ سۆزلىرىدىن ئىبارەت باشقا بىر قىسىم تەرەپلەرگىمۇ قارىتىلغان. ئەقىدە بابىدا ئەلبەننانىڭ ھەممە تەرەپنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ھەرىكەتنىڭ سۈپەتلىرىنى ساناش جەريانىدىكى "سۈپىزمچە ھەقىقەت" دېگەن سۆزى بىلەن ئاللاھ تائالانىڭ ئىسىم ۋە سۈپەتلىرى بابىدىكى "ۋاكالەت"لىك مەيدانىنى تەنقىد قىلىنىدۇ. شۇ نەرسە ئىنتايىن ئېنىقكى، ھەسەن ئەلبەننانىڭ سۈپىزم چۈشەنچىسى ئەقىدە ۋە ئەخلاق جەھەتتە ئېغىپ كەتكەن تەسەۋۋۇپ چۈشەنچىسى ئەمەس، زاھىدلىققا ئويغۇن كېلىدىغان تەسەۋۋۇپتىن ئىبارەتتۇر. ئىسىم ۋە سۈپەتلەرگە مۇناسىۋەتلىك تېمىغا كەلگەندە بەننا سەلەپلەرنىڭ مېتودىنى ئىنسان، ئىسىم ۋە سۈپەتلەرگە مۇناسىۋەتلىك بارلىق مەنىلەرنى مەيلى ھېس قىلسۇن ياكى قىلمىسۇن، ئۇ يەنىلا "ئەڭ ساغلام، ئەگىششكە ئەڭ مۇۋاپىق" مېتود، دەپ قارايدۇ.

◈ تەشكىلاتنىڭ بىر قىسىم ئەگەشكۈچىلىرى شەيخ ھەسەن ئەلبەننانى چەكتىن ئاشۇرۇپ ماختاش بىلەن ئەيىبلىنىدۇ. ھالبۇكى، رەھبەرلەر ۋە ئاتاقلىق كىشىلەرنى چەكتىن ئاشۇرۇپ ماختاش ئىنسانلاردىكى بىر خىل ئادەت بولۇپ، نۇرغۇن مۇسۇلمانلار بۇنىڭدىن ساقلىنىپ بولالمايدۇ؛ ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام، ساھابىلىرى ۋە ئۇلارغا ئەگەشكەن بىر قىسىم سالىھ كىشىلەرنىمۇ چەكتىن ئاشۇرۇپ ماختىشۋەتكەن. بۇ خىل چېگرادىن ھالقىپ ماختاش ھازىرقى زامان ئىسلام ھەرىكەتلىرىگە تەۋە

www.munber.org

كىشىلەردە باسقۇچ ۋە تارقىلىشىغا قاراپ ئوخشىمىغان سەۋىيىدە روشەن مەۋجۇت. بىرى شەيخ مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇلۋاھھابنى دەرىجىدىن تاشقىرى ماختىسا، يەنە بىرى ھەسەن ئەلبەننانى ماختايدۇ. ئۇچىنچىسى مەۋدۇدىنى كۆككە كۆتۈرسە، تۆتىنچىسى سەييىد قۇتۇب... ۋاھاكازالارنى دەرىجىدىن ھالقىغان ھالدا كۆككە كۆتىرىدۇ. ئەسلىدە ھەممەيلەن سەلەپ ـ سالىھلارنىڭ چۈشەنچىسى بويىچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتى، ئاللاھ تائالانىڭ كىتابىنى ئاساس قىلغان ئىسلامىي مېتودنى چىڭ تۇتۇشلىرى كېرەك ئىدى؛ چۈنكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بولسىمۇ، ئەتتىلمەسانى، سەئىيد ھەۋاغا ئوخشىغان بەزى كىشىلەر ئوتتۇرىغا قويغان ئىسلامنىڭ ساغلام چۈشەنچىسى توغرا دەپ قارىمايدىغان ئىجتىھاد ۋە ئىبارىلەرنى ئوتتۇرىغا چىقىرىشتەك، چېگرادىن ھالقىپ ماختاش دىنىمىزدا چەكلەنگەن. ھەقىقەت شۇنىڭدىن ئىبارەتكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن باشقا ھەر بىر كىشىنىڭ سۆزلىرىدىكى خاتالىق ئۆزگە قايتۇرىلىدۇ.

ئەقىدە ۋە پىكىرلىرىنىڭ مەنبەسى:

◈ قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ چاقىرىقى شەيخ مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇلۋاھھابنىڭ سەلەپىييە چاقىرىقى، سەنۇسى ۋە سەييىد رەشىيد رىزالارنىڭ دەۋەتلىرىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان. بۇ چاقىرىقلارنىڭ كۆپىنچىسى ھىجرىيە **728** (مىلادى **1328** ـ يىلى) ـ يىلى ۋاپات بولغان ئىبنى تەيمىييە مەدرىسىسىنىڭ داۋامى بولۇپ سانىلىدۇ. بۇ مەدرىسە ئىمام ئەھمەد ئىبنى ھەنبەل (ئاللاھ ئۇنىڭغا رەھمەت قىلسۇن)نىڭ مەدرىسىسىگە تايىنىدۇ.

◈ قېرىنداشلار تەسەۋۋۇپتىن نەپسىنى تەربىيلەش، پاكلاش ۋە ئىلگىرى ئۆتكەن ساغلام ئەقىدىدىكى سەلەبلىك ۋە يۇلەنمىلىكتىن خالىي ھالدىكى مۇتەسەۋۋۇپلار ياشىغان ھاياتنى ياشاشقا ئائىت نوقتىلارنى قوبۇل قىلغان.

◈ ئەلبەننا يۇقىرىقى چاقىرىقلارنى ئۆز دەۋىتىگە مۇجەسسەملەشتۈرگەندىن باشقا، ئومۇمەن بارلىق رايۇنلاردا، خۇسۇسەن مىسىردا جانلىنىشقا باشلىغان ئېقىملارنىڭ ئالدىنى ئېلىشتىن ئىبارەت مۇھىت ۋە دەۋرنىڭ تەقەززاسىغا ئويغۇن نوقتىلارنى ئىلاۋە قىلغان.

تارقىلىشى ۋە تەسىر دائىرىسى:

◈ بۇ ھەرىكەت ئىسمائىلىييەدە باشلىنىپ، كېيىنچە قاھىرەگە يۆتكەلگەن. ئۇ يەردىن مىسىرنىڭ كۆپ ساندىكى ناھىيە ـ قىشلاقلىرىغىچە تارقالغان. قىرىقىنچى يىللارنىڭ ئاخىرىغا كەلگەندە، قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ مىسىردىكى شۆبىلىرى **3000** يەتكەن بولۇپ، نۇرغۇن ئەزا قوبۇل قىلغان.

www.munber.org

◈ بۇ ھەرىكەت باشقا ئەرەب ئەللىرىگە يۆتكىلىپ، سۈرىيە، ئىئوردانىيە، لىۋىيە، ئىراق، يەمەن، سۇدان ۋە باشقا رايونلاردا كۈچلۈك نوپۇزغا ئىگە بولغان. ھازىرقى كۈندە، ئۇنىڭ پۈتۈن دۇنيادا ئەگەشكۈچىلىرى بار.

يۇقىرىقىلاردىن شۇ نەرسە ئايدىڭلىشىدۇكى، مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتى ھازىرقى زاماندىكى ئەڭ چوڭ ئىسلام ھەرىكىتى بولۇپ، نىشانى قۇرئان ۋە سۈننەت بويىچە ھۆكۈم قىلىش، تۇرمۇشنىڭ بارلىق ساھەلىرى بويىچە ئاللاھنىڭ شەرىئىتىنى تەتبىقلاش، دىنىنى دۇنيادىن ئايرىش سىياسىتىگە قەتئىي قارشى تۇرۇش، سكولارىزمنىڭ تەسىرىنىڭ ئالدىنى ئېلىش، زېمىندا ئاللاھنىڭ كەلىمىسىنىڭ يۇقىرى ئورۇنغا چىقىشى ئۈچۈن خىزمەت قىلىش، تارتىشىش نۇقتىلىرىدىن يىراق تۇرىدىغان، ئىسلام ئۈممەتلىرىنىڭ خەلىپىلىك ئورنىنى قايتىدىن تىكلەش مەقسىتىدە ئۆزلىرى، مۆھەتلىرى ۋە ھۆكۈمەتلىرىنى ئىسلاھ قىلىش ئۈچۈن بۇ چاقىرىق ئارقىلىق ياشلارنى تەربىيىلەيدىغان دۇنياۋىي بىر ھەرىكەتنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشتىن ئىبارەت. باشقا ھەرىكەتلەرگە ئوخشاشلا، قېرىنداشلار ھەرىكىتىمۇ مىتود ۋە ئۇنىڭغا تەۋە بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ يۈرۈش - تۇرۇشلىرىغا مۇناسىۋەتلىك بىر قىسىم تەنقىدلەرگە دۇچ كەلگەن.

ئەتراپلىق مەلۇمات ئۈچۈن پايدىلىنىش مەنبەلىرى:

- ھەسەن ئەلبەننا: ئالاھىدە قورۇلتايلاردىكى ئۇسۇل ۋە پىرىنسىپلار - المؤسسة الإسلامية- شىھاب نەشرىياتى، قاھىرە، بىرىنچى نەشرى، 1400ھ/1980م. مۇسۇلمان قېرىنداشلار نەشرىياتى، 1354ھ.
- مۇسۇلمان قېرىنداشلار جەمئىيىتىنىڭ تۈزىتىلگەن ئومۇمىي قانۇنى
- مەھمۇد ئابدۇلھەلىيم: الإخوان المسلمون: أحداث صنعت التاريخ- دەۋەت نەشرىياتى، ئىسكەندەرىييە، بىرىنچى نەشرى. سەفىر گېزىتى مەتبەئەلىرى - 1979م.
- ئەنۋەر ئەلجۇندىي: حسن البنا، الداعية الإمام المجدد- قەلەم نەشرىياتى، بېيرۇت.
- يۈسۈف ئەلئەزم: الشهيد سيد قطب- قەلەم نەشرىياتى، بېيرۇت.
- د.زەكەرىييا سۇلايمان بەييۇمىي: الإخوان المسلمون والجماعات الإسلامية- ۋەھبە كىتابخانىسى، قاھىرە.
- ھەسەن ئەلبەننا: مذكرات الدعوة والداعية- (المكتب الإسلامي)، تۆتىنچى باسما بېيرۇت، 1399ھ/1979م، شىھاب نەشرىياتى - قاھىرە.
- مجموعة رسائل الإمام حسن البنا

www.munber.org

- د.رىچارد مىچىل: الإخوان المسلمون- تەرجىمە: ئابدۇسسالام رىزۋان، مەدبۇلى كىتابخانىسى، بىرىنچى نەشرى ـ قاھىرە، 1977م.

- ئىسھەق مۇسا ئەلھۇسەينى: الإخوان المسلمون كبرى الحركات الإسلامية الحديثة.

- مۇھەممەد شەۋقىي زەكىي: الإخوان المسلمون والمجتمع المصري.

- د.رەفئەت سەييىد ئەھمەد: الحركات الإسلامية في مصر و إيران- سىينا نەشرىياتى.

- تقرير أستراتيجي عن جماعة الإخوان المسلمين والجماعات الأخرى – بۇ دوكلاتنى مىسىر ئەلئەھرام گېزىتى سىياسىي ئىستىراتىگىيە تەتقىقات مەركىزى ھازىرلىغان. (بۇنىڭغا يەنە د.ئەلى جۇرەيشى ئىلاۋە يازغان.)

- ئۆمەر ئەتتىلمەسانىي: شهيد المحراب.

- سەئىيد ھەۋا: جند الله ثقافة وأخلاقا.

www.munber.org